ԵՐԿՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 69 ՇԱԲԱԹ 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1871

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ԱՄԷՆ ՇԱԲԱԹ օրը կհրատարակուի ։
50 թուոց համար 2 ոսկի մ. ձեռ. վճարմամբ 30 ղշ. կանխիկ համար 40 փր. Գաւառացւոց տարին 3 ոսկի է մէկ տարուան համար ։

ԼՐԱԳԻՐ

Գալու երկտոմսերուն ծախքը բաժանորդաց վճարելի ։
Լրագրոյ վերաբերեալ որ և է գրուած ուղղելի առ Տնօրէնն 'ի Կ. Պոլիս Չիւքիւրճիւլար խանի վերի յարկը թիւ 25 ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԳԵՐՃԱՆ

Գի գիւղիներէն՝ Տէրութեան զինուորներուն օգտակ համար առնուած մթերքներուն գինը վճարելու և այս մասին ժողովուրդը չնեղելու համար թագրիր գրուեր և յարձր. Սարաֆութեան յանձնուեր է ։

Գերճանի Մուլթեզիմներէն ժողովրդոց կրած նեղութեանց վերջ տալու համար թագրիր գրուեր և գանձուց պաշտօնէին յանձնուեր է ։

Գերճանի Բաղասխ գիւղի ժողովրդոց կալուածներուն թաճրիրի ժամանակ չափէ դուրս գինը որոշուած և յաւելցուած ըլլալուն համար նորէն արդարութեամբ թաճրիր ըլլալու խնդրանօք թագրիր գրուեր և գանձուց պաշտօնէին յանձնուեր է ։

Գերճանէն կարին գաղթող ժողովրդեան զինուորական տուրքի բաժինը մնացորդներէն չը պահանջելու համար թագրիր գրուեր և դարձեալ գանձուց պաշտօնէին յանձնուած է ։

ՀԱԼԷՊ

Այս քաղաքի ոլլարդներ 20 տարի առաջ Քրիստոնէից վրայ յարձակելով բոլոր գոյքերնին յափշտակած և կողոպտած էին. Կառավարութիւնը յանցաւորներն ձերբակալելով և յափշտակեալ գոյքերը ձեռքերնուն առնելով տէրն կրողներուն դիմաց եղած հատուցմն ըրեր էր. սակայն Հայոց Ազգին վնասները դարձ հատուցած չըլլալուն համար Հալէպցիք բողոքելով այս անգամ թագրիր գրուեր և անոնց եղած վնասուց ցուցակն ալ մէկ տեղ ճամբուցուեր է և մեծ Եպարքոսը մանրամասն մը անկեղծութիւն առեր է թէ խնդիրը ընդունած է, և հրամանագրեր է որ տեղական արքունի գանձէն նոյն վնասները տուելի որոշել տամբեն ։

ՓԱՐԻԶ

Հինգերորդ Պէյլերեան Տէր Յովհաննէսին, որ պատրիարքի պատճառաւ հոն չկրնալով կենալ մայրաքաղաքս գալ պէտք առեր, իրեն ծախք 2500 Փրանք արքունի գանձէն տալու համար թագրիր գրուեր և կատարուեր է այս խնդիրը ։

ԿԵՍԱՐԻԱ

Թալասու գիւղի բնակիչներէն Քէօր Ղազարեան Սարգիս անուն տաճկուհի անձը, յորմէ գիւղացիք միշտ կնեղուէին. Թագրիր գրուեր և նոյն գիւղին վերցուելու համար հրամանագիր առնուեր է ։

ՏՐԱՊԻԶՈՆ

Մաչկա գաւառի Նէթի գիւղը, Ալպաստօղլու անուն տաճիկ մը, որ Մարիամ անուն Հայ կին մը առևանգելու համար փախուցեր, և վերջը ալ դարձնել է. փախցնելու համար փորձեր ընելուն և վանդ. ապաստանելուն համար թագրիր գրուեր է որ պատժուի յիշեալ անձը ։

Բաց ի նմանէ հրամանագիր առնուեր է ։

ԱՐԱԲԿԻՐ

Մաշկերտ գիւղի բնակիչներէն ա. . . . տուրք պահանջուելուն համար վերստին թագրիր գրուեր և գանձուց պաշտօնէին յանձնուեր է ։

ԿԵՍԱՐԻԱ

Այս քաղաքին մէջ պատահած հրկիզութեանէն վնասեալ անձանց Տէրութեան կողմէն օգնութիւն ըլլալու համար թագրիր գրուեր և մեծ Եպարքոսը պատասխաներ է թէ պէտք եղած դրամական օգնութիւնն եղած է ։

Սոյնպէս վերջի պատահած հրկիզութեանէն ժողովրդոց ազատուած ըլլալով թագրիր մատուցուեցաւ Բ. Դրան, խնդրելով որ տուրք պահանջմունքը դադրին, մինչև որ այրած շուկաները և խանութները շինուելով վաստակի սկսին ։

Հրամանագիրն առնուեր է ։

ՔԷՕՍԹԷՆՃԷ

Եկեղեցի մը և դպրոց մը շինելու համար, Տէրութեան կողմէն ինչպէս ուրիշ ազգաց նմանապէս Հայոց համար ալ ձրի գետին շնորհելու թագրիր գրուեր և խնդրած եղեր է ։

ԱՐԱԲԿԻՐ

Աղնա գիւղաքաղաքի խմոր հօճան, Հայերը նեղեալ ըլլալուն համար թագրիր գրուեր է որ չմիջամտէ մեր կրօնական գործոց ։

Հրամանագիր առած է Բ. Դուռը յատ խնդրոյ թագրիրի ։

Կարսի գերագոյն Առաջնորդը . . . չարացել հոտէ վիճակին վերաբերեալ առիթողական գործոց պատճառաւ մայրաքաղաքս կը բնակի. սակայն անդ այն հովուակներ ժողովուրդը թախանձանօք վերադարձը կխնդրեն ։

Իսկ Նորին սրբութիւնը չուզելով ապարդիւն դառնալ իր վիճակը Ս. Օծման մէջ որ կարօտ Մխիթարութեան է և Հայոց մէջ ընդ . . . կամք կհայի, զայն իւր պաշտօնէն ձգել կաշխատի Վարչութեան աջակցութեամբը ։

Բ. Աստանդական ցիրուցան եղած գժբաղդ ազգայինքը որ անօթի ու տուերակ կդեգերին, որոնց . . . վարչութեան միջնորդութեամբը գաւառք Շիրակայ գիւղօրէից մէջ հաստատելու համար ։

Գ. Շիրակայ գիւղօրէից սեպհական Մէրաները ու Զայիրները որ Տէրէպէյիներն յափշտակեր են այս տարիներս, նոյն ձեռքէն առնելով հասարակաց յատկացնել, իբրև իրենց իրաւունք ։

Դ. Անիի և Բագիի հայրենական և միանգամայն նախնական ժառանգութիւնները որ առաջինը քրդաց ու թիւրքաց, իսկ երկրորդը պարսից ձեռքէն է, առնել ու մեր ազգայինք համգի ըլլան իրենց նախնեաց նախնական . . . վայրերուն մէջ ։

Թէ՛ այս խնդրոյն և թէ՛ Լաթագիւղ վիճակի ազգայնոց համար որ . . . և նման է կառավարական . . . գոյնոց վիճակին, յարմար առթիւ մեր առած ընդարձակ տեղեկութիւնները կհրատարակենք մեր դիտողութեանցն հանդերձ ։

—Աստանցուցանէ բարերար անձ մի . . . Մ. փաշանիկ աղայի ձեռամբ 75 հատ Գրլէքէս նոր . . . Հայոց գրքերն նուիրեց Սկիւտարի և Ատամայի Նորահաստատ . . . ընկերութեանց ։

Նոյնպէս Սկիւտարի Լերդալեան . . . Մ. Յովհաննէս . . . ձեռամբ Պինկէօլ գիւղի ազքատիկ աշակերտաց 40 հատ Քերականութիւն ընծայեց ։

Նաև Տուզլաստուցի . . . Յակոբ . . . Արամեան իւր գիւղի դպրոցի մանկանց ։

Իսկ Մ. Էֆէնտի Գափամաճեան Ատամայի նորահաստատ . . . ճիւղին մէկ օրինակ Հայրենիք ընծայեց ։

Ուրիշ երեք բարերարաց նուէրներն ու անուններն ուրիշ առթիւ կը հրատարակենք մեր շնորհակալութեամբն հանդերձ ։

Թէ՛ մեր և թէ՛ . . . ընկերութեան կողմանէ հրապարակաւ շնորհակալութիւն կյայտնենք բոլոր բարեսէր բարերար նուիրատու ազգայնոց ։

. . . Խմբագիր Հայրենիք լրագրոյ

Հաճեցէք հետևեալն Ձեր արգոյ թերթով հրատարակել 'ի գիտութիւն Սեբաստոյի ազգայնոց ։

Սեպտ. 26ին բաց մեր յայտարարութեան ընդհանուր ժողովն գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Արժ. Պետրոս Ծ. վարդապետի, որոյ արդիւնքն եղաւ ։

1. Միաձայն հաւանութեամբ որոշուեցաւ որ այն ընկերութիւնը Սենեքերիմեան ընկերութեան շարունակութիւնն ըլլայ և նորա բոլոր գործերը այն նորակոչ ընկերութեան յանձնուի. որպէս զի . . . երկրին վարժարանաց . . . և քիչ ժամանակի մը մէջ գիշերօթիկ վարժարան մը հիմնուի. այն ընկերութիւնը անուանուեցաւ ՍԵՆԵՔԵՐԻՄԵԱՆ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ։

2. Բաւէարկութեամբ առժամանակեայ յանձնաժողով մը կազմեցաւ. որոյ պաշտօնն է ընկերութեան հիմնական կանոնները խմբագրել և զայն ընդհանուր ժողովոյն ներկայացնելով պաշտօնէ դադրիլ ։

Առժամանակեայ յանձնաժողովն հետևեալ Մեծ. անձերէն կազմուեցաւ ։

1. Գրիգոր	աղա	Թաշճեան
2. Յակոբ	»	Ահարոնեան
3. Մ. Յակոբ	»	Գաբրիէլեան
4. Մ. Պետրոս	»	Մախաթեան
5. Մ. Սէրոբէ	»	Օտապաշեան
6. Կիրակոս	»	Նոհրատեան
7. Օհան	»	Տէր Օհանեան
8. Օհաննէս	»	Ալթունեան
9. Մկրտիչ	»	Գարամթէքեան
10. Գրիգոր	»	Օտապաշեան
11. Յակոբ	»	Պօյաճեան
12. Խաչիկ	»	Բաեան

3. Հանգանակութիւն մը բացուեցաւ բաց որոշման Ընդհանուր Ժողովոյ իբրև նախնական նուէր, որոյ արդիւնքն եղաւ 1500 ղշ. դրամ.

Ժողովը 9 1/2ին ցրուեցաւ յառաջիկայ կիւրակէ վերստին գումարուելու և գործադիր Ժողովոյ ընտրութիւնն ըլլալու պէտութեամբ ։

. . . Խմբագիր, ընդունեցէք մեր անկեղծ յարգանաց հաւաստին ։

Ընդհանուր Ժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

ՍԷԴՐԱԿ Գ. ՀԷՔԷՄԵԱՆ Յ. Խ. ԹԱՇՃԵԱՆ

2 Հոկտ. 1871

Է. Գապամա

X

Արդէն գիտենք որ Բաղ. ժողովը հրաժարական տուած ըլլալով՝ Ազգային Երեսփոխանական ժողովը անոր հրաժարականը չընդունեց և յանձնեց Ս. Պատրիարք Հօր, որ համոզէ զանոնք վերստին ընդունելու իրենց պաշտօնը։

Հայրենիքը պարտ կ'համարի իրեն խնդրել Բաղ. ժողովոյ Մեծապատիւ անդամներէն որ շարունակեն իրենց պաշտօնը ի սէր Ազգին։ Ի սէր Ազգին կըսենք, վասն զի մեկ ատոր գաղտնիք անցնելը, այսինքն մեկ չորսամ նոյն չըլլալը մեծ վնաս է գաւառացի ազգայնոց։ Փոխեցիք փոխ ցուեր ա՛նին միայն, իմ խօսքս, քու խօսքդ. իմ կամքս, քու սուտդ. բայց գաւառացին իր վիճակին դարման կ'ինտռէ։ Բաղ. ժողովոյ տեղեկագիրը յայտնի կցուցնէ թէ մեծ մասամբ գաւառացւոց խնդիրներով զբաղած է, և Պոլսեցւոց խնդիրներուն կարևորութիւն անգամ չէ տուած. ասոր ուրիշ պատճառ ըլլալու անեցող ժողովի մը վերահսկողութիւնը ուզելու կրնանք ունինք։ Երեսփ. ժողովն ալ մեծ խոհեմութեամբ վարուեցաւ այս մասին. և հանդարտեցուց գաւառացւոց սրտերը. որոնք դողի մեջ էին թէ արդեօք կրկին անգամ Բաղ. ժողովոյ ընտրութեան և Հրաժարականի լուծումն ... պիտի կ'ջանանք։

Բաղ. ժողովոյ պաշտօնին շարունակելը Սահմանադրութեան դեմ չէ. վասն զի եթէ Սահմանադրութիւն բառին կամ գրին պիտի հետեւինք. ուրիշ շատ պարագաներ կան որոց մեջ Սահմանադրութենէն շեղած է Ընդ. ժողովը. բայց ոչ ոգիէն։ Ինչ կըլլայ 20ով կամ 6ով կազմուիլը, հիմնապէս իրարմէ ինչ տարբերութիւն ունին. ինչ կը նշանակէ ... չըլլան Սահմանադրութեան ոգւոյն դեմ կըլլար, եթէ Բաղ. ժողովը վերնար, Սահմանադրութեան ոգւոյն դեմ կըլլար, երբ Ս. Պատրիարքը ինք ընտրէր Բաղ. ժողովը, առանց Ընդ. ժողովոյ հաւանութեան։ Իսկ երբ Ընդ. ժողովը խիստ աւելի մեծամասնութեամբ կորոշէ որ Ս. Պատրիարք Հայրն ընէ ընտրութիւնը, ան ատեն նորէն օրինաւորութեան ընտրելիքը Ընդ. ժողովինը եղած կըլլայ. Ընդ. ժողովն այս ընելով երկու բան ապացուցած եղաւ. մէկ մը որ ինք ընտրական գործողութեանց զբաղելէ զզուելով կուզէ, որ ամենուս փափաքածն է. վասն զի Ընդ. ժողովին շատ ու շատ գործեր կան այժմ, ինչպէս է գաւառական հարստահարութեանց այն մեծ խնդիրը, որուն հրատարակութեան և գործադրութեան ժամաժամ կըսպասէ գաւառացին. մէկ մ'ալ որ իր ամենամեծ վստահութիւնը կյայտնէ Ս. Պատրիարք Հօր վերայ, որ գործադիր իշխանութեան մը գլուխ եղողին համար խիստ հարկաւոր է։

Կյուսամք որ Սահմանադրութեան գիրը բռնելով կեցող և պնդող Երեսփոխանները որ բարեբաղդաբար խիստ քիչուոր են, մեծամասնութեան դեմ արդելքներ չեն յարուցաներ, և ընդհանուր Ազգին գոհունակութեան տեղի տալ։ Քիչ մը ալ օրինաց մեջ այնչափ խստապահանջ չըլլանք. յիշենք ամէն առաջ պատահածները, և գթալով Ազգին վիճակին վրայ, մանաւանդ գաւառացւոց վրայ անձնական նկատումները մեկդի դնենք յօգուտ հասարակաց։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՀԱՐՍՏԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԽՆԴԻՐԸ

Դեռ չարթուած Ընդհանուր ժողովոյ նախքին պիտի ներկայանայ, ինչպէս որ արդէն ծանուցուած է գաւառական հարստահարութեանց քննութեան համար Ընդ. ժողովոյ կողմանէ անցեալ տարի կազմուած Յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը։

Տարակոյս չկայ թէ՝ այն տեղեկագիրը ընդարձակ տեղեկութիւն պիտի բերէ գաւառացի ազգայնոց վիճակին վրայ, և անոնց դարմանին վրայ առաջարկութիւններ։ Հետևաբար խիստ հետաքրքրական է բոլոր ազգայնոց համար։

Կյուսանք որ երեսփոխան էֆէնտիները նոյն օրը քիչ մ'աւելի կանուխ գտնուելով խորհրդարանը, որոշեալ ժամուն ատեանը կբացուի. որ արդէն ժողովրդեան մանաւանդ գաւառացի ժողովրդեան ներկայացուցիչները խռնուած պիտի ըլլայ. ինչպէս որ 6–7 ամիսէ ի վեր անհամբերութեամբ կըսպասեն։

Անոնք որ կկարծեն թէ Երեսփոխանական ժողովը մինչև ցարդ կը խօսի ու չգործեր. պիտի տեսնեն թէ ինչպէս կգործէ։ Մենք այն ...ներուն կարգէն չենք. մենք կը հաւատանք որ այն շարունակութեամբ Ընդ. ժողովը Ազգին կենսական խնդրովը պիտի զբաղի, և առհասարակ բոլոր Ազգը գոհ պիտի ընէ. և պիտի ցուցունէ որ Սահմանադրական օրինաւոր իշխանութիւնէ մը ինչ օգուտներ կծագին։

Առաջին անգամ է որ գաւառական ազգայնոց վիճակը ընդհանրապէս ուշադրութեան կառնուի. անտարակոյս հետզհետէ ձեռք առնուած միջոցներով կերպարանափոխ պիտի ըլլայ գաւառաց վիճակը, Ընդ. ժողովոյ հետ սրտով ու հոգւով կապուած է ընդհանուր Ազգը. քաջալերուելու է, վասն զի գործելու ժամանակն է։

Շարթուս գաւառ Վասպուրական գաւառէն ամէնատար սրտաճմլիկ դէպքեր հաղորդուած են մեզ, զոր ցաւօք սրտի պարտաւորած ենք հրատարակել կառավարութեան և Պատրիարքարանի գթութիւնը հայցելով նորա վերայ. քանզի դէպքերն ու արենաքոչ խորութիւնները կյայտնեն թէ մէկ ժամ յառաջ էն բարձրմէ կորուստեան սպառնալ ու սպառման տեղի տալ է, որ դժբաղդաբար անուեն կառավարութեան թուլութեան ու կողմնակալութեան հարէն ժամէ ժամ կկրկնապատկին. Վա՛ն, Թշուառ Վան, օր չանցնիր, ժամ չանցնիր որ առանց աւանդութեան, սպանման, յափշտակութեան ևլ անցնի, կառավարութեան ընթացքը ուղղակի սրելայ, մարդասպանք, գողք ու աւազակք քաջալերել ու խրախուսել է, որք անդադար մարդասպանութիւնք ու եղեռն կգործեն հակառակ կայսեր կամաց. այս թշուառ ազգայինք անարժան պաշտօնէից ուսատութենէ, արիւնաշ բարբարոսաց ճիրաններէ ազատելու և անոնց զոհերուն վերջ տալու նպատակաւ հարկադրուեր են այլ և այլ միջոցներու դիմելու փորձ փորձել. . . . .
արդեօք ո՞վ ըլլայ կրնայ տակաւ այսքան աղէտից ձեռնհասապ. ամեն տեսակ ամէնի ճիտաներէ պաշարեալ կաչկանդուած աղքատիկ ժողովո՞ւրդ մը՝ որ դանէ այնքան աւերու հալերու. այսինքն հրացաններու տարեմանակներու դիմադրելու համար փոքրիկ ժամդառած ... . կեանք ևն. պաշտպանելու համար. արդէն ունեցած ինչքերնին իրենցը չեն. այս՛, անկարելի է որոց ու հրոց տակաւ. ուստի պէտք է որ կամ արդարութեամբ պատժուին չարագործք ու հաստատուն ըլլայ հարստահարելոց և կամ նոցա տեղը բարեկացնել նշան մ'տալ. . . ։

Եթէ կառավարութիւնը այժմ միջոց ու դիւրութիւն չունի և բռնադեալ է, կամ չկրնար ապստամբ քիւրտերը զսպել, (լա՛ւ գիտեմք որ այնպէս չէ), պէտք է հրաման ընէ ընդհանուր զինուորութեան. անշուշտ այնատեն պիտի տեսնենք քիւրտը երբ որոց դէմ տար տարեմանակի դէմ զոյգ հրացան տեսնէ. այս է հանդարտութեան ու ապահովութեան միակ միջոց։

Նորընտիր արդարասէր Մեծապարգեւ Մահմուտ փաշան որ իր նախորդին գործերէն գլխովին հեռի ըլլալով հետամուտ է ներքին բարեկարգութեանց, անշուշտ եթէ լաւ բացատրուի ներկայ խառնաշփոթ անցքերը՝ անմիջապէս ամեն հնարաւոր միջոց ի գործ պիտի դնէ։ Նախ Վասպուրականցւոց գաւառը արտասուքը սրբել, նոցա պատիւը՝ կեանքը՝ կրօնքը՝ ինչքերն ապահովել, որ դժբաղդաբար երկար ժամանակէ հետէ նշոյլն անգամ տեսնուած չէ. բազմաթիւ բողոքներու ու արտասուաց աչք դոցելով ու ականջ խցելով համդուրժել Ալի փաշան բարձի թողի ըրած էր երկրին կործանման ու ժողովրդեան ջնջման համար. արդէն մայրաքաղաքս գալով Վանայ բարբարոսները ամեն անհոգութեան տեղեկանալէ յետոյ ուզածնին անարգել չարունակած են։

Ահաւասիկ Վան պատահած մի քանի թեթեւագոյն անցքերը կներածակեմք հոս որ ներկայ ամսոյ մեջ տեղի ունեցած է։

1.– Վանայ Տէվրէշ պէյ բռնած թաղը Գորտւէֆերեան համբաւաւոր դերձակաւ մեծանուն Մկրտիչ Մանուկ ադա անձնուէր և ազգային դաստիարակութեան պաշտօնեայ անձը՝ որ 8–10 ղուռակաց տէր է, մեկ հօրեղ խաղողի համար՝ որ 20 փարայ արժողութիւն ունի սրախողխող կ'ընեն արենարբու ճիւաղները։ Ահա՛ անձնուէր հայ մը՝ որ հազար չափ արժէք չունի և չդթացուեր իր զաւակներէն բաժնուելուն. որոյ ո՛չ միոք կաւատի և ո՛չ կոչէն կգործածուի. . . . . . ։

Այս դաժանները, որ երեք տաճիկ են եղեր կրնեն կառավարութեան կյանձնեն. ամեն բան կը վկայուի և կհաստատուի մարդասպանութիւնը ո՛չ միայն հայ վկայիւք այլ և մահմետ դիւանագիր խորհրդոյ էֆ. այլոց վկայութեամբ ևս, որք թշուառին ազգականէն օգնութեան փաթթուեր են. (թէև վկայի ալ կարօտ չէ, ...) ... ժողովոյ նախագահը կպատասխանէ թէ՝ մեկ հայու համար ինչո՞ւ կխռովիք. . . . . . ։

2.– Դարձեալ նոյն օրը չանցած գիշեր ատեն Գ. Մանուկ ադայի որդոն երեք տեղէ կվիրաւորեն անդարմանելի կերպով. և 9 տարեկան դեռահաս կայս մը կզզեն. . . ։

3.– Դարձեալ հետեւեալ օրը քանի հայու մը ծունկերը կտրելով մեռուցեր են, ևն. ևն։

4.– Դարձեալ վանքը ընտանեօք ուխտի գացող հայոց կինը յափշտակողաց ձեռնէ ազատել ուզող այրն 3–4 տեղէ վիրաւորելով փոնոյ մեջ մեռուցեր են։ Նաև մեկ ամիս առաջ 20ի չափ հեծեալ համար կենդանի և քանի մ'ալ աղջկունք կ'անհետացնեն որ ցարդ ո՛չ ըլլալը յայտնուած չէ։

Վերջապէս այս եղանակաւ ներկայ ամսոյ մեջ քանիէն աւելի այս տեսակ կատարած տուած են Վանայ հայք քրդաց ու թրքաց. բացի այլ և այլ հարուստ աւարներէ, աւերածութիւններէ, կրօնափոխութիւններէ, սրբապղծութիւններէ ևն. ևն։

Անհնա՛ր է առանց արտասուելու մի առ մի թուել եղած ոճրագործութիւնները, կուսապղծութիւնները, սրբապղծութիւնները, բռնանարարութիւնները ևն։

Վերջապէս կրօնք՝ ազգութիւն՝ պատիւ՝ կեանք՝ ղուռակ ու ստացուածք Վանայ ազգայնոց չէ. . . ։

Ահա՛ մահու և կենաց խնդիր մը, խնդիր մը որ մահուանէ աւելի դառըն է։

Առանց յաջ ու յահեակ նայելու գործելու է, կամ բարբարոսներէն մեռնելու կամ ազատելու է ազգայինք բարբարոսաց ձեռնէ։

Ազգային վարչութեան ազդեցութիւնը, որ անխղճօրէն տկարացընել կաշխատին ոմանք, արդեօք հարստահարեալ ազգայնոց թշուառ վիճակին մինչև ո՛ւր պիտի հասնին, բռնակալն չե՞ն այսքան ողբերը. ալ նուաղեցան գաւառական ազգայնոց ձայները. ուստի պէտք է ամեն քաջալեր ու ազդեցութիւն տալ Ազգ. վարչութեան։ Ահա այս անգամ դարձեալ վարչութեան կարեւորութիւնը կինդրուի Ազերդ ու և համայն Բիւրոկրաթան ծոց ընակող օղորմելի Հայ հասարակութեան կրած զրկանաց, մարդասպանու-

թեանց տառապանաց և կերպկերպ հարստահարութեանց վրայ ։

Այս բարբարոս երկրի մէջ գտնուած անպաշտպան ազգային վրայ կհրաւիրեմք Վարչութեան ուշադրութիւնը որ քիչ ժամանակի մէջ թէ բնական և թէ արտաքին գիշատիչ գազաններու կեր լինելով կըսպառին Հայերէնագրութիւն ազգայինք ։ Ամեն գիւղ մէջ ազգերնուս մէջէն Վասակաց և Մերուժանաց յաջորդներ պակաս չեն ․ տանց հաւատով դաւաճանելով Հայ անուան անարգանք բերող անձինք , իրենց մատնութեամբ և անխիղճ չարագործութեամբ այս դժբաղդ ժողովրդեան ցաւն կրկնապատկած են Այդ գին մատնութիւնը փոխելով , Ներքին պժդը ակարցնելով և թշնամին վարկն կորելով ։ Այս կարգէն եղող անձանց՝ գործիք և թելադրիչ հանդիսացած են նաև չատ անգամ կառավարիչ և չահամոլ եկեղեցականք ․ ինչպէս են Սղերդու ազգային պանդուխտ ցաւ ու միշտ պատճառող երկու անարժան չահամոլ կղերներն , որոց մին ազգային իշխանութեան արդար վրէժէն խոյս տուած է ։ Ինչ օգուտ թշուառութիւնք ի վերայ թշուառութեանց և վէրք ի վերայ վիրաց բարդուելով տակաւին դարմանն գոց , և Անձնուէր բազմաթիւ ընկերութիւնը ցիր ու ցան վիճակի մէջ կգտնուի ․ թէև Ս․ Պատրիարք Հայրը այդ ակարծան անձանց յանդիմանական գիր՝ իսկ ազգին լուսաւորութեան քաջալերականներ գրած է ի Սղերդ ․ որ քիչ առենէն աւելի բան կարգի գրուի և Անձնուէր ընկերութիւնը դարձեալ սկսի իր պաշտօնը չարունակել ։

Ահաւասիկ մեզ գրկուած նամակներէն քանի մը կէտերը կնշանակեմք հոս՝ Քաղաքական ժողովոյ ուշադրութիւնը հրաւիրելով ։

« Սղերդու առաջնորդ Տէր Պետրոս վարդապետի դէմ գրպարտութեամբ լի հանրագրութիւն անուն կրող նամակ մի կարդացինք ․ Սղերդու անցքերուն և ժողովրդեան ընդհանրութեան անտեղեակ մէկ մը անշուշտ կրնայ համոզուիլ թէ՝ այդ գրութիւնը չարախօսութեամբ անձանց գործն է և ոչ թէ Սղերդու հոգևորէր պէտքերու հասարակութեան , և արդէն յիշեալ առաջնորդը բաւականին պատասխանած էր ․ մեք արժան չհամարեցինք մի առ մի այդ ազնուական գրութիւնն հերքել ․ որ սուտութեամբ լի էր , այլ միայն քանի մը կէտերը գիտողութեան կառնումք ։ Ա․ այդ գրութեան ներքև Սղերդու նորակազմ Քաղաքական և Թաղական ժողովներու ստորագրութիւն կայ ․ բայց մենք որ բուն Սղերդցի ենք , չարդ այդպիսի ժողովներու անուննին անգամ լսած չեմք և կզարմանամք թէ՝ ե՞րբ այդ բարեկարգութիւնը մտաւ ի Սղերդ , կը հարցնեմք թէ՝ ե՞րբ հաստատուեցան այդ ժողովներ , որո՞նք են , ո՞վ ընտրեց և ո՞ւր հրամանաւ ․ ի՞նչ է իրենց պաշտօնն , Ազգն կերե՞ւին չնչեր ․ իրենց խորհուրդի և նստի օրերն ե՞րբ է ։ մեք ալ Սղերդցի լինելով կուզեմք տեղեկանալ ․ բայց մեր հետ ամէն ազգայինները և նոյն իսկ անխիղճ նամակագրերն ալ գիտեն որ գլխաւորն սուտ և խաբա անտեղի է ․ մեր հայրենիքէն անդ եկող վաճառականք ալ կվկայեն ։ Բ․ Բարերար անուամբ ընկերութիւն մի հաստատեցինք եղեր ․ կըսեն ․ որ՝ բոլորովին ճշմարտութենէ հեռու է և այդ անուամբ ընկերութիւն մի այդ չարի արբանեկաց վրայ գրուիլ կնշծիքմ՞է և պատրուակ՝ որ միայն իրենց պատրաստ չարիքներ ծածկելու համար հնարած են » ։

Անձնուէր ընկերութեան ընթերցարանը տակաւին գոց է իր կահկարասիներով և 24 ճիւղերով , թէ՝ անդամները և թէ՝ ճիւղերուն վարժապետները ցիրուցան թափառական գաւառներուն մէջ կը պտըտին ․ և մինչև որ Ս․ Պատրիարքէն տասնի պաշտպանութեան հրաման մը Սղերդու Անձնուէր ընկերութեան անուանով չգայ՝ անկարելի է կրկին անգամ ընթերցարանը բացուի և անդամները հաւաքուին ․ ամեն ընկերութիւնը և ուսմանց սիրողները անհամբեր հոգւով այս հրամանը սպասելու կըսպասեն ․ ալ դու՝ք գիտէք ․ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ։

Ազգային գործերը երեսի վրայ մնալով խեղճ հարստահարեալ գիւղացւոց խրատանքը միանգամայն անհակա կըլլայ , գողութիւնները և մարդասպանութիւնները օրէ օր կչատնան , բայց ո՛վ կրնայ խօսիլ կամ լուր տալ մասնաւորութեան երկիւղէն ․ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ։

Ա՛յս է մեր ըմպելը ․ եթէ Ազգ․ Վարչութիւնը իսէր Քիւրտիստանու լեռնաշխարհի Հայ մանկանց Սղերդու Անձնուէր ընկերութեան պաշտօնատարները որ իրենց սուրբ ու խառը կըպահեն ձրիաբար հայրենեաց մէջ ուսմունքը տարածելու համար , գլխոյ պաշտպանէ և երեսնի գլխոյ քաջալերէ , թո՛ղ չնորհք ընէ փութայ քանի որ երկաւորդաց ուսանողը կեռայ , իսկ եթէ ոչ՝ մեզի պարզ ըսէք ձեր գրութեամբը որ ո՛չ մենք և ո՛չ դուք չյոգնինք և ի զուր չվատնենք կեանքերնիս ․ ․ ․ ․ 4000 տարի մետ Հայ ազգայինները լեռնէն կորսնելէն յետոյ թո՛ղ իրենց կրօնքն ալ կորսնեն ։

․ ․ ․ Մուշէն

Պու կրնիզէր ըհրիմիզին վագու պուլան պիր թագըմ էշըբյաճա հալքըն նազարէն Թաշլարտան հէր նէ գատար էշգըյալըր գոլդըրմըշ իսէտէ տէրու նի ըհրիմիզէն էլըն գալդըրմըշ տըր ։

Միլէթիմիզ միթէյպիզլէրինտէն 4 քիշիտէն միւրէթթէպ պիր վալիտ վէ 2 նէֆէր քէրիմէսի վէ պիր մախտումէսի իլէ ըհիրէ պիր սաաթ մէսաֆէ քէնտու պագէրինտէ վէ քէնտի խանէլէրի տէրունունտէ պիլա Փիթուր բահաթճայ պուլուր իքմէքտէ իքէն , կիճէնին սաաթ տէօրտ րատտէլէրինտէ նահէհան ալսուգէ կէլ Մուշլուման ուշաղը նէլէրին տէ աչըղ գըլըճ օլարագ տէրունի խանէ յէ տախուլ իլէ ֆամիլեայը մէզքուր իւզէրինէ հուճում իտէրէք · պիչարէլէր պունտան պիրհայլէր օլուպ պիրտէն պիրէ կէօրունէրէք հէյպէթէ չալըրըլ պաղըրըշմայա պաշլար վէ ֆիղանլէրի աֆիւմանէ աքսը իտէր · օ անտէ օլ էքի

գալըբին տիկէր օն մղտարի Մուշուման ըէֆէքէրի ատըն իչինտէ տահալ իտէրէք էյէր՞ մէ չէքտիրտիկլէրի սիփի գալթլ իտէրէք վէ տահա ատըր պիր չօգ հէզէ յանլըբտան սօնրա , ձիվարտա պուլունանլէր ենթէրեմէ օնլարը ատըի պիր էյտէն մաղլըմլարը փէնա հալտէ պըրագըրլար · պու հալտէ ուչալըն պիրինի գօչար գալմըշըն մէ կէնտէ վալթի օլտուղունտան թարաֆը գալըթտան սէֆիլէթ օլուր , նիհայէթ պիրատէրը գօնալրտան գալտըրըլ գալթըյէ մաթլում իտէրէք , վէ պիր գաչ գալթըյէ եօլլանըլմալըը էմի իտէր իտէ , օ տըրապ վալըթ չօգճա թէլէֆաթ օլտուղունտան ճանիի մէգէրլէր Փիրար իտէրէք վէ քիմէր օլտուղու պիլինմէզ ֆէլաքէթ կին օն քիշի ըէրհալ ըէրաւպ օլունուր թէմ գէֆ օլունուր , վէ իմթիհաղլէրինէ պագըլըր իտէ միւտաաղալըն հիմայէսինտէն մի վէ եախօտ հէր նէ տիպէյիմ մէյանի իտէ ․ ․ ․ ․ ․ պու մաղլի օրմանտա իմիւրաթան կէլէն տաբրագլար , վէ մութէվէրրիմ պուլուբանին ըլէր թէրքէթ իւնէ Ասլանլը փաչայ հայրէթլէրի տարաֆի խաթըմատլէրի խիտմէթ պուլուրմաւ ալքերէք սեմիլի թախասիմէթ լէրինտէն պուլոր լէր հալ վէ ասայիշտէ տէլէթ օլունամտէր ատի , վէ մատալի միւրըբիմլէրի սէնէր օն քիլէն պասուր պուրաւ ալիկէլէրին էմնիլեանտէն տորէնեքը ալբէտ պրոլէպ տալ լէրինէ ։ օ հալ օ լէ մուհաճլի ձէթ իտէրէք շու ունդեան տէր էնտէն թօլղագի վէ հէրէթը լուրլարլար էլէրա վէ ֆէ չայիլ ճալրաւ իտէրէք ֆարարաէ ւալիտ պու մօռանլըքլըքտայ պէրէ տէլինչ տէլինտէ նէ ալ պուլուք , զեթի տեքրի ձէպէրի տէր տէքասի ըր , վէ պէլանասէ ատ ալ վէ թիխանէ տէրս ալըլմասըն հալ · քէտէր տալ Մուշլումանտան պու ... խուսուսէ մէ ալրաւ ամէն քուլ պէրիթ լուրին ալ հալի հալտէ կէլէրի , ... Տ․ Սահակ էֆէնտիլէրին թարաֆտան ... Աքէպաշ պու միլէթիմիզ նամուս տէ-յիլ մի , տայէլի չահինշահիլ պիր

Փաթրիքխանէմիզ պիր փէնաթխահըմըզ վար իսէն պու գատար հաղարէթլէրէ մէ պիլար իտէրէք մուսթէյլէր օլույօրուզ · ա՜հ զավալլը միլլէթ ․ ․ ․ ․ ․ ․ ։ Պու ձիզինի իտէ արզըմըզ Փաթրիքխանէ հազրէթլէրինէ նին մէ վարչութիւն էֆէնտիլէրինին ազգ զամի ու նորարարը իւթաֆ ֆըքի ձէզ խայլիրաւ ։

1871 մարտ · 17

Մուշ

* * *

Հետեւեալ նամակը Թուրքէն գըրուած է մեզ մարտ · 17 թուով , յանուն ճշմարտութեան տաճկերէն լեզուով հրատարակելու խնդրանօք ։

․ ․ ․ Մուշէն

Ծիմաման գաղէթաոըրն 117 նումերոսինտէ կարտաշ Քէշիշեան խիզար Իլէ պիր մէքթուպ կէօրտիւքիւմ ։

Մէզքուր մէքթուպ գարիյէմիզ Վարդ Պատրիկեան մէքթէպինին միւտիր վէ միւալլիմանըն էվկեան էվկեան մըլայագաթլարը միւռաճաթ թէգտիր իտէն վէ Մասիս ղազէթարէն 1123 նումերոսինտէ տէրճ օլունմուչ օլան պիր մէքթուպու մաղաֆէթ ինտէն տասվիր իտէր ։

Մուհարիրի մէրգում էապօլըլարը էվկեան էվկեան ձէրճ իթմիչ լաղըմ կէլիր իքէն թէրտիյէնին մուքայիտի պիր թաղըմ թէշվիղաթլարա կիրիչէրէք պիր հաղարէթէր լիթաքաթէն սօնրա , էալընըզ միւտիր վէ պիր միւալլիմին հագգընտա պիր գաչ մանթըգսըզ մուղայիր լէֆզլէր իշլէթմիշ , պիլիմ ձէօյլէտիկլէրի կիպի ձէրճ իթմիշ ։

Պիզ Քէշիշեան հազարէթլէրինէ ձէվապ վէրմէյէ իթթիքապ իթմէյէ , ձէվապ մաղալընդա էապըզ օլտուղըր իշին տարաֆ , ըէֆիքլէրին վէրմիշ օլտուղըր ձէվապլէրէ գարըշ էապըզ օրտագայմամ կէ տէրձէ իշին Մանդուսի էֆէնտի ղազէթաղընտա կէօնտէրմիշ օլտուղումուզ իքի զըրթօ մէքթուպլարըմըզ օգույալ , քէնտինէ պիլտօ օլունմասըն ղափան իսթէր իմիզ , պուրատա էալընըզ Քէշիշեան պիզէ գարշը էագարը ձէրճ մէքթուպլարրանտա քէնտի մանթըզ մէշկուլ կօրուրսէք իթ իթմա պուրիզ ։

Քէշիշեան կարտաշ էֆէնտինին մանթըզ

1 — Պիր ատէմ պիր գաչ ղաղէթարտէ պաշլա մէրիր իսէ , սիլինէզ տահա օլունուր մի՞ ։

2 — Պիր մէքթէպին քէնտի խամի էվրինտէ , պաշգա մէքթէպին չիֆթէթինին խամի վերիլիր իսէ , խաթա մէ գազանամը օլուր մի՞ ։

3 — Պիր մահալլէ իքի մէքթէպ օլուպ իքինճիսի պիրինճիսինին թէշղատիր խուսուսընտա ասլա օլտուղը հալտէ , մարիֆի պիրինձիսինին պաշկա խասալ իչթիրաք օլունուր իսէ , պաշգա պիր մէքթէպ օլմալը մուրտ պասթանգ աղլըլքէն խէզրալ կէլիր մի՞ ։

4 — Պիր մասաէ հագգընտա մէղալան պաշլար միւսթաղիլ պիր մաէսին օլուր մի՞ ։

5 — Պիր միւսթէրէգ քէնտի միւտիրինին իրէ միւթաղիլ իլէ պէյթէնիւյէ մաքիմ իսթէր իսէ , խաթիրա իլէ մի օլուր մի՞ ։

6 — Պիր մաէսին պիր համղէ նէր իսթէքին (Ֆրանսըզճա զանն օլունմայըն) օլ մաէսին Ֆրանսըզճա միւմէսիլ տայիր նէթիճէ չըգար մի՞ ։

7 — Պիր մէքթուպունտա 6—7 մանթըգսըզ մուղայիր նէթիճէլէր չըգարան պիր մաէսի , բարլալանութեան թէքնիքլէրի թէֆթիչ իտէրէք անին միւ-

էլէֆինին լուրը պիտ բարոյապէս օգնած տայր հիւանդ իսկ, հիւանդին զօրութիւն տալով օրը մէկ: . . .

. . . խմբագիր

Սէլամիպի թաղին քանի մը պառաւոր տղաները (վարժատար և ամենքըս գրքունքներու թերթաբանեամբ) կիրակի օր կերթան ժամանակեաց թատրոն, խաղերը կը դիտեն, և նախկիններն ալ կը դիտեն. անխղճութիւն . . . Նախկիններէն ալ քանի մը անձինք հետ կը միանան և կերթան կիսացին: Չինաց ամէն մարդուն մէջ է որ սա ինչ սիրտաւորութիւն է նախկին թաղականներուն որ չեն կրնար կոր զսպել իրենց թաղին խորհրդարանէն. անշուշտ այս բանա մանուկ մը ունենալու է, և դայց քիչ օրէն ալ յայտնի ի Չինաց ամէն մարդու բերանը սա նախկին թաղականներուն համարատուութեան անտրին խօսքն է. մէկը մ' տեսանք որ անկէ բան մը հասկցածն բաց. սուր տղայոց վարժարանը բարեկարգեր են եղեր. թաղականութիւնները կարգ կանոն դրեր են. թանդարանը, կամիները, եկեղեցւոյն անօթները կարգադրել ուզեր են եղեր, բայց չեն թողուցեր: Աղջկանց վարժարանի խնդիրը անանկ ձեւով պահեր են որ իբր թէ իրենք բոլորովին անմեղ են. խնամակալութիւնը զարամար ըրեր են և տեղը ուրիշը չեն կրցեր գտնել, ասանք չեն պատմեր. անբարոյական դատաստակ են (և ան ալ մէկուն խաթերը համար, կըսեն), այս չեն գրեր. Սէլամիպիին անանկ կը կըսեն որ իրենք վարժարանները աղէկ կընային եղեր. աղջկանց վարժարանը այս տարի իրենց երեսը ճերմկցաց, եւ ան ալ հեռու Հայաստան (հետզհետէ վերջին օրերս այս դատմենները երեւան ելլալու վրայ են. այս թաղական խորհուրդը ինք անդրանիկ ալ լումն է խնամակալութիւնը, որ իր ձայնը չէ հաներ, մինչեւ անդամ կարծիր տեսրակ մը հրատարակել ուզեր են, ան ալ արգիլեր են, որ իրենց պատճառաւ խռովութիւն չըլլայ թաղին մէջ, և այս տղաներուն ալ երեսը ճերմակ կըլլայ . . .) խնամակալութեան արդիւնքն է. վասն զի 5 ամիս միայն աշխատեր է թաղ. խորհուրդը. 5 ամսուան մէջ վարժուհի կրնայի՞ն հասցնել . . .

. . . խմբագիր, կամաց կամաց բանիները երեւան գալու վրայ են: Հաշւոյ խնդիր մ'ալ ունին եղեր. բայց ունին եղեր. այս բացը գոցելու համար իրենք թաղական ըլլալ կուզեն եղեր. ասանք ալ քաղիոններ աս գլխ անգին կը զրուցեն: Տեսնենք որ այս խնդրոյն վերջը ո՛ւր պիտի երթայ:

30 սեպտ. 1871

Իւսկիւտար — Գ. Ա. Ն.

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոյսերական հրամանաւ

Մարաշի կառավարիչ Աղատալլահ փաշայն Պէնկազիի գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ:

—Պետական խորհրդոյ հնդամսոր քարտուղար Սաատալլահ էֆէնտին կայսերական Մէճիտիէ Գ. թաղ. կարգի ստուանեցաւ:

—Պետական խորհրդոյ անդամ Խոզէ սաին մէյ՝ Պետական խորհրդոյ բնդհ. քարտուղար անուանեցաւ իւր Ա. աստիճան:

—Էվգաֆի պաշտօնատան հաշուէ մէջ գիւանին անօրէն Բիֆամ էֆէնտին՝ Ոսմանիեան թեան Միւթեհանիր անուանեցաւ:

—Կաւէսրական գործոց պաշտօնէի Միւսթէջար վանմ. Գ. Օսման էֆէնտին իւ րայի Ա. աստիճան արուեցաւ:

—Արքունի թնդանօթարանի բըժիշկ Քէչիչեան Մեծ. Յարութիւն տէ չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան արուեցաւ ի վարձատրութիւն բազմամեայ ծառայութեան:

—Ցանեաց նորընտիր Պատրիարքը Պուլղարաց ու Ցանեաց մէջ տիրած անհամաձայնութեան լուծման համար բարձրաստիճան անձերէ ժողով մը գումարելու որոշում տալէ և ժողովն հրաւիրեր է յիշեալ անձինքը:

—Ներքին գործոց պաշտօնէութիւնը կարեաց կուսակալութեան գործակատար իպաշհիմ պէյի յանձնուեցաւ:

—Գաւառաց մէջ Լեվգաֆի պաշտօնէութիւնը ջնջելով՝ անոնց կառավարութեանց յանձնուեցաւ:

—Բուսումամթի ժողովոյ անդամ Նեճիպ փաշան պաշտօնէ ձգուեցաւ:

—Ստամպոլի նորընտիր կառավարիչ փաշամ. Նեշաթ փաշայն մայրաքաղաքէս դէպ ի պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ:

—Մօլտօ-Վալաքիօ իշխանութիւնը ժէզվիթները յիշեալ երկրէն հեռացնել որոշեր է, վերջին օրերս ուղղուած եկեղեցւոյ դէմ անոնց անարգանօք վարուելուն համար:

—Կիրակէ գիշեր ժամը 5 1/2ին միջօրեները ուժգին բայց կարճատեւ դեռմնաշարժ մը պատահեցաւ մայրաքաղաքս. այս ցնցումը աւելի հաստատ է թէ Պրուսա թէ Ալիւմթիֆանիէ և թէ Գասը-գիւղ մինչեւ իսկ Սագըրը կըզին ու Բոստամթոյ:

—Հինգշաբթի, բեռնակիր մը սրնտուկ մը տարած ատեն, պահակ ղինուորաց կողմանէ արգիլուեր և բանալով անտարը մէջէն կին մը հաներ են: Կըսուի թէ քննութեան ենթարկուած են կինը բեռնակիրը և զայն բեռնակրին յանձնողը:

—Օսմանեան ծանուցումերին նայելով՝ այսուհետեւ Գարանթինա չըպիտի սպասեն մայրաքաղաքէս Օտեսա գացող ճամբորդ ու ապրանք:

—Ոստիկանութեան նախորդ հաշուակալ Հիւսնի էֆէնտին Բ. Գուռը կոչուած քննիչ յանձնաժողովոյ ներկայութեան բաւական հաշիւ ու փորձէ յետոյ բանտարկուեր է: Նոյնպէս հետեւեալ օրն ալ չեն արձակեր:

—Մայրաքաղաքիս մէջ թէեւ Քոլէրայի խօսքը կայ և կվախնայ հասարակութիւնը, սակայն հետքն անգամ հիւանդած չէ, և արդէն բուսածներն ալ խիստ չափաւորութեան թէմներ էին: Կառավարութիւնը հրաման ըրած է հետզհետէ մայրաքաղաքս մեկնող նաւուց մաքրել անցագիր տալ:

Բարերդէ ազգային վարժարանին համար գոհացուցիչ ամսականաւ լաւ հայերէն և իրաւաբանութեան հմուտ դասատու վարժապետ մը կուզուի: Երթալ ուզողը պէտք է Բնզարան կրէպէրիան թիւ 28 սենեակը Բարերդի և Երզնկայի երեսփոխան մեծապատիւ Մ. Դրիզոր էֆէնտիի հետ տեսնուի:

Քաղաքական ժողովոյ և Ցրնահական խորհրդոյ համարատուութեան անկախկարգութիւն ապագրութիւնը տուրաած ըլլալով ծախու կը սկսուած է, Աւաջինը 10 դրշ. իսկ երկրորդը 100 փարայ Պատրիարքարանի Դիւանատունը և Գաֆաֆեան գրատունը:

Ազգային ամէն ծանուցնել խնդրոյ համար կատարեալ հնարութիւն ու զօղ ազգային հասարակութիւնը կլողեցանէ:

ԿՇԻՌ
ՄԱՐԴԿՈՒՑԻՆ ԽՈՂՈՒԹԵԱՆՑ
կամ
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ
ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
Ցուցեալ
Ի ԿԱՐԱՊԵՏԷ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ
ԱԿՆԵՑՒՈՅ

Այս փիլիսոփայական խրատալից գրքին հեղինակը, իւր մահկանացուն կնքած ըլլալով բարեբարի մը ձեռքէ. գինը 16 դրշ. զեղչուելով, 20 դրշ. կծախուի Հայ գրավաճառաց խանութները:

Աւելորդ է մեր կողմանէ գովասան կարդալ բաղմածանօթ հեղինակին և գործին:

Անտրկելի եմք թէ ընթերցասէր ազգայինք՝ որ անկէ առաջ փոքր ինչ օգութեան պատճառաւ չէին կրցած ունենալ, այսուհետեւ մէկ մէկ օրինակ պիտի առնեն ի պատիւ հեղինակին:

ՀԱՄԱՌՕՏ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆ
ԳՕԼԵՐԱՑ ԱԽՏԻ
Ցուցեալ
Ի ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՖԷՆՏԻԷ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ
ԱԿՆԵՑԻ

Այս փոքրիկ բայց քօլէրայ ախտի վրայ յի ու լի տեղեկութիւն պարող տետրակը, ամէն հայ գրավաճառաց քով կծախուի ի գին 60 փարայ:

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՅՑ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
1872 Թուականին Քրիստոսի
Աշխատասիրեալ
Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Երկու մասերէ կբաղկանայ Օրացոյցը. առաջինը սովորական Օրացոյց մ'է. երկրորդը կըպարունակէ պատմական, աստղաբաշխական, արուեստական, առողջական, ընտանեկան ու բժշկական նիւթեր ինչպէս Քոլերայի, Նապըրի, Հաղի եայլն. դեղեր ղետրճալի պատմութիւններ, հանելուկք և ալլն այլ խրատական և բարոյական տաղաւածք. գինն է միայն 2 դրշ.

Կծախուի ցրաւիկներու ձեռքով. Պատրիարքարանի փողոցը Միձան աղային խանութը, Աք-Սարայի Հիսան Ռըշիտ Ֆեթ օկլու աղայի, Մաշմէն Բաշչայի գրաւածին Գրասեն Մանուկ աղային խանութը, Կանուլթին գըլուխը Գարագաշ, Բերայ Քալէ քարու Տ. Աստուածանին մարդայն և մէջիրխանու Փիւ 21 գեամուշարկ Տըպրոց բատարանը:

ԴԱՍԱԳԻՐՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ
Սկսեալ ի Հայկայ մինչեւ ի 1870
Թարգմանեալ
Աշխատասիրեաց
Մ. Յ. ՁՕՒԱՆԵԱՆ

Այս կարգաւոր տրամանի հեռուքը քրական Պատմութիւնը ամէն Հայ գրավաճառաց քով կգտնուի. գին մէկ քառորդ Մէճիտ:

Բերա Ինկլիզ-Սարայի մօտ գեղեցիկ գիւղով 360 կանգուն գետին մը կայ ծախելու, ծախու առնել ուզողը Լրագրոյս գրասենեակէն կըրնայ տեղեկանալ:

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԱՍԻԱ Խաչատուր աղա Սարաճեան
ԱՏԱՊԱԶԱՐ Կարապետ աղա Թօփ ալեան
ԲԱՂԴԷՇ Խաչիկեան Մ. Վարդան աղա
ԲԱԲԵՐԴ Գէորգ աղա Սարգսեան
ԵՐԶՆԿԱՅ Սիմէօն աղա Խաչատուրեան
ԵՕԶԳԱՏ Յարութիւն էֆէն. Տէլլալեան
ԶԷՅԹՈՒՆ Յարութիւն պատ. Զախուեան
ԶՄԻՒՌՆԻԱ Խնամակալ Ընկերութիւն
ԷՆԿԻՒՐԻ Կարապետ պատ. Հանըճեան
ԹԷՔԻՐ ՏԱՂ Մ. Հ. Պուլղուրճեան
ԹՈԳԱԹ Կարապետ պատ. Ընկուզեան
ԹՈՒԼՉԱ Լողոֆէթ պէյ Պալիօզեան
ԽԱՐԲԵՐԴ Յովակիմ աղա Բարսեղեան
ԿԱՐԻՆ Պօղոսեան պատ. Վահանեան
ԿԻՐԱՍՈՆ Գ. Խ. Մաշմանեանց
ԿԷՄԽԻՐ Գասպար էֆ. Յովակիմ Մ.
ԿԱՐՍ Մանուէլ պատուելի Բժիշկ
ՀԱԼԷՊ Գէորգ աղա Աստուրեան
ՄՈՒՇ Սարգիս էֆէնտի Պէկեան
ՄԱՐԱՇ Յարութիւն էֆ. Մուրատեան
ՄԷԼԻՏԻՆԷ Միքայէլ աղա Տ. Պօղոս
ՇԱՊԻՆԳԱՐԱՀԻՍԱՐ Ընթ. Ընկերութ.
ՊՐՈՒՍԱ Մ. Պօղոս աղա
ՍԱՄՍՈՆ Կարապետ էֆէն. Քասապեան
ՍՂԵՐԴ Խոսրով աղա Քօչեան
ՍԵԲԱՍՏԻԱ Գ. Գրիգոր Շահինեան
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ Յակոբ աղա Գարիպեան
ՎԱՆ Գ. Պօղոս Տ. Քարաթիւնեանց
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ Գէորգ աղա Կ. Ջավահիրեան
ՏՐԱՊԻԶՈՆ Գ. Կարապետ Սարգսեան
ՏԱՐՍՈՆ Կարապետ էֆ. Պալթայեան

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսման. լիրա 100 իսկ պղնձով		117	20
Անգղ. լիրա	դրշ.	109	5
Նաբօլէոն	»	86	5
Իմփէրիալ ռուս	»	89	10
Քրօնիկ	»	51	20
Չինգոնց	»	104	15
Մէճիտիէ	»	104	20

ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՒ ՏՊԱԳՐԻՉ
ՕՐԱԳՐՈՅՍ
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՉԻՒՄՊԻԼԻ ԽԱՆ
ՎԵՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻՒ 24